

מדע המדינה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעהיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון — (25x2) — 50 נקודות

פרק שני — (10x5) — 50 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

ג. הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.

(2) בתשובתיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה — 25 נקודות).

1. לקראת הבחירות לרשויות המקומיות, קראה החברה להגנת הטבע לציבור הבוחרים לשאול את המתמודדים בבחירות שאלות הנוגעות לשמירה על הטבע ולאיכות החיים של התושבים.

החברה להגנת הטבע. (2018, אוגוסט 7). מצביעים על מה שבאמת חשוב! אוחזר מתוך www.teva.org.il [11.11.2018]

א. הסבר שני מניעים להתמודדות על תפקידי מפתח ברשויות המקומיות, והדגם אחד מהם מן הפתיח.

בתשובתך הסתמך על המאמר "האדם הפוליטי" מאת רוברט דאל. (13 נקודות)

ב. הצג שני סוגים של קבוצות-אינטרס לפי הממד הארגוני, והדגם אחד מהם מן הפתיח.

בתשובתך הסתמך על המאמר "קבוצות-אינטרס בישראל" מאת יעל ישי. (12 נקודות)

2. הוגים שונים התייחסו למוסד המשפחה בצורות שונות.

א. הסבר את ההתייחסות של אריסטו למוסד המשפחה. (13 נקודות)

ב. הסבר את ההתייחסות של הגל למוסד המשפחה. (12 נקודות)

3. אלפי מוסלמים בסין נשלחו למחנות מעצר כדי לעבור "חינוך מחדש" שכלל, בין השאר, הרצאות על הסכנה שבדת ועל חשיבותה של האידאולוגיה הקומוניסטית כתפיסת החיים האחת והיחידה. העצירים לשעבר העידו כי הם הוחזקו בתנאים קשים והופעלו נגדם כוח פיזי ולחץ פסיכולוגי כדי להרחיקם מן הדת.

סוכנות הידיעות AP. (2018, יוני 2). הפתרון של סין לטרור: מחנות חינוך מחדש למוסלמים. אוחזר מתוך www.ynet.co.il [11.11.2018]

א. הצג שניים ממאפייני הטוטליטריזם, והדגם אותם מן הפתיח.

בתשובתך הסתמך על המאמר "קווי האופי הכלליים של הדיקטטורה הטוטליטרית" מאת קרל י. פרידריך

וזביגנייב בז'ז'ינסקי. (15 נקודות)

ב. הצג את הערך שנפגע בתהליך "החינוך מחדש" במחנות המעצר שבסין, והדגם מן הפתיח כיצד ערך זה נפגע.

בתשובתך הסתמך על המאמר "הדמוקרטיה — עקרונות ומאפיינים" מאת יורם פרי. (10 נקודות)

4. בחברה דמוקרטית יש חוקים שעלולים לפגוע בחירויות הפרט או הקבוצה.
- א.** לפי סוקרטס, האם על האזרחים לציית לחוקים אלה? נמק את תשובתך. (13 נקודות)
- ב.** הצג שתי סיבות לאי־ציית לחוק.
- בתשובתך הסתמך על המאמר "מקור הציות" מאת רוברט מקאיבר. (12 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 5-14 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. הצג שני מאפיינים של התפיסה הממלכתית-מדינית ושני מאפיינים של התפיסה הקהילתית. בתשובתך הסתמך על המאמר "המושג 'מדינת ישראל' ותפיסותיו בחברה הישראלית" מאת ישעיהו ליבמן.
6. לעיתים נשיאים וראשי מדינות אינם מרוצים מן הסיקור התקשורתי על אודות פעילותם המדינית. יש מדינאים שהיו רוצים שהעיתונות תהיה פחות ביקורתית כלפי פעילותם. הצג והסבר מהו דגם העיתונות שעל פיו מדינאים אלה היו רוצים שכלי התקשורת יפעלו. בתשובתך הסתמך על המאמר "כלי התקשורת והדמוקרטיה בישראל" מאת דינה גורן.
7. בעקבות ניסיון ההפיכה הכושל בטורקיה, התקיימה באיסטנבול עצרת תמיכה בנשיא המדינה, ארדואן. בעצרת נאמו פוליטיקאים בכירים נגד הארגון של פטהוללה גולן שעליו הוטלה האחריות להפיכה. בעקבות הנאומים, אחד ממשתתפי העצרת, בריאיון לכתבה בטלוויזיה, הדגיש שיש לתלות את המנהיג ואת "כל מי ששייך לארגון". קינג, י. (2016, אוגוסט 8). נאום ארדואן, כאן 11 לשעבר רשות השידור, מבט. אוחזר מתוך www.youtube.co.il [11.11.2018]
- הצג גורם אחד לחוסר סובלנות שבא לידי ביטוי בפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "סובלנות פוליטית בישראל" מאת מיכל שמיר.
8. שיעור ההצבעה בבחירות לכנסת ה-16 (בשנת 2003) היה 67.8%, והוא ירד בבחירות לכנסת ה-17 (בשנת 2006) ל-63.6%. המכון הישראלי לדמוקרטיה. (2015). מי לא מצביע? סדרת סקר "בקטנה". אוחזר מתוך www.idi.org.il [11.11.2018]
- הסבר, על פי הגישה האליטרית, את הירידה בשיעור ההצבעה במערכת הבחירות של שנת 2006, ואת שיעור ההצבעה הנמוך בשתי המערכות (2003 ו-2006). בתשובתך הסתמך על המאמר "דמוקרטיה פלורליסטית ודמוקרטיה השתתפותית" מאת בנימין נויברגר.

9. הנשיא המצרי, א-סיסי, נוהג להופיע באירועים רשמיים לבוש במדים. עם זאת, הוא מביא למאסרם של מתחריו הפוליטיים הלובשים מדים, באשמת "תעמולה פוליטית במדים".
פרידמן, י. (2018, פברואר 2). גנרל על אזרחי. א-סיסי הוא מובארק 2.0. אוחר מתוך www.ynet.co.il [11.11.2018]
- הסבר את הרעיון: "במשטר דמוקרטי האדם עומד במרכז הפעולה הפוליטית", והדגם מן הפתיח איך נפגע רעיון זה. בתשובתך הסתמך על המאמר "הדמוקרטיה — עקרונות ומאפיינים" מאת יורם פרי.
10. במחקר שבחן את שיעורי ההצבעה בבחירות לכנסת בשנים 1996-2013, נמצא, בין השאר, כי שיעור הצבעה גבוה מאפיין יישובים שבהם רמת ההשכלה של התושבים גבוהה יחסית לרמת ההשכלה של תושבים בכלל היישובים בישראל.
המכון הישראלי לדמוקרטיה. (2015). מי לא מצביע? סדרת סקר "בקטנה". אוחר מתוך www.idi.org.il [11.11.2018]
- כיצד היה אפלטון מתייחס לממצא זה?
11. השווה באמצעות שני קריטריונים בין "מצב הטבע" על פי הובס ובין "מצב הטבע" על פי רוסו.
12. יש הטוענים שעל מדינות המערב להיזהר בבואן לנסות וללחוץ על מדינות ערב לקיים משטר דמוקרטי. "לחץ זה עלול להצמיח התנגדות בתוך העמים הערביים".
רוזנברג, צ'. (2018, יולי 19). דמוקרטיה או פונדמנטליזם. אוחר מתוך news1.co.il [11.11.2018]
- הצג את היחס של הפונדמנטליזם כלפי הדמוקרטיה. בתשובתך הבא נימוק אחד ליחס זה.
הסתמך על המאמר "פונדמנטליזם — הטוטליטריות החדשה" מאת דן זקס.
13. בשנת 2018 איימו האחיות במרכזי הרפואה לשבות במחאה על האלימות נגדן. הן דרשו מן המדינה להגביר את האבטחה במרכזי הרפואה ולנקוט צעדים חריפים נגד התוקפים.
אפרתי, ע. (2018, אוגוסט 6). האחיות פתחו בשביתה במחאה על האלימות נגד צוותים רפואיים. אוחר מתוך www.haaretz.co.il [11.11.2018]
- הצג על פי לוק, שתי זכויות טבעיות של אזרח וממה הן נובעות.
הדגם מן הפתיח זכות טבעית אחת של האזרח שנפגעה.
14. הצג אחת מן הבעיות של מדינה מודרנית, והסבר כיצד חוקה פותרת בעיה זו.
בתשובתך הסתמך על המאמר "תכונות יסוד של המדינה המודרנית" מאת שמואל נח איזנשטדט.

בהצלחה!